

foretog Sovjetunionen og USA en revision af artikel IV, stk. 2, jfr. punkt VIII. A. nedenfor.

At kun de lande, der blev parter til ikke-spredningsaftalen, kunne forvente at modtage bistand på det nukleare område fra kernevåbenmagterne til fredelig økonomisk udvikling af deres lande, blev ligeledes udsat for kritik, og det blev fra mange sider karakteriseret som et forsøg på afpresning til underskrivelse af aftalen; Ghana fandt, at det burde være tilstrækkeligt, at et land var medlem af IAEA for at få del i den fredelige anvendelse af kerneenergien.

Fra såvel vesteuropæiske som kommunistiske landes side fremhævedes den store betydning, som aftalens artikel IV ville få, især for udviklingslandene; artiklen indeholdt en forpligtelse for kernevåbenmagterne til at yde bistand til fremme af kerneenergiens fredelige anvendelse. Irland udtalte, at ikke-spredningsaftalen kunne komme til at betyde det samme for verden, som Marshall-planen i sin tid havde betydet for Europa.

I en række indlæg berørtes spørgsmålet om anvendelse af kerneeksplosioner til fredelige formål. Det erkendtes, at man måtte acceptere begrænsninger i de enkelte landes adgang til at udføre også fredelige sprængninger, for at traktatens formål ikke skulle forspildes. Samtidigt understregedes imidlertid kernevåbenmagternes forpligtelse til at yde bistand til ikke-kernevåbenmagterne til gennemførelse af sådanne sprængninger, og der fremsattes af Mexico med henblik på en understregning af denne forpligtelse en række ændringsforslag til artikel V, som senere accepteredes af Sovjetunionen og USA (jfr. punkt VIII. A.).

Sveriges delegerede, fru Alva Myrdal, gentog en række ændringsforslag til artikel V, som tidligere var blevet fremsat af Sverige i 18-magts nedrustningsudvalget i Genève. Ændringerne tog sigte på dels at gøre det muligt for alle stater — og ikke blot ikke-kernevåbenmagterne — at nyde godt af bistand til fredelige sprængninger, og dels at sikre, at andel i udnyttelsen af sådanne sprængninger ikke kunne opnås ved bilateral aftale, men alene gennem et internationalt organ. Som begrundelse for sidstnævnte ændring anførtes ønsket om at sikre over-

ensstemmelse med en kommende fuldstændig prøvestopaf tale, der ville forbyde alle kerneeksplosioner og kun give mulighed for undtagelser i tilfælde af en sprængning i fredeligt øjemed efter godkendelse af et internationalt organ.

I forbindelse med drøftelsen af kerneenergiens fredelige anvendelse behandledes spørgsmålet om kontrolbestemmelser. Det blev fra alle sider understreget, at disse måtte være baseret på objektive og ikke-diskriminatoriske kriterier, hvorfor det af mange lande beklagedes, at forpligtelsen i aftaleudkastets artikel III kun påhvilede ikke-kernevåbenmagterne. Der udtaltes dog, bl. a. fra svensk side, påskønnelse af Storbritanniens og USAs beslutninger om at lade deres landes civile atominstallationer underkaste kontrol af IAEA, og Sovjetunionen opfordredes til at følge dette eksempel, ligesom alle tre lande opfordredes til at udstrække kontrollen til også at omfatte deres militære atominstallationer.

Fra nederlandsk og belgisk side redegjordes for forholdet mellem EURATOM og IAEA. Nederlandenes repræsentant udtalte således, at udkastet til ikke-spredningsaftalen var i overensstemmelse med de forpligtelser, Nederlandene havde påtaget sig i henhold til EURATOM-aftalen. Den nederlandske regering ønskede at holde EURATOMs kontrolsystem intakt, idet det havde virket tilfredsstillende i mange år, og IAEA burde for at undgå dobbeltarbejde benytte sig af allerede eksisterende kontrolsystemer, således at den i aftaleudkastet forudsatte overenskomst med IAEA blev baseret på EURATOM-kontrolsystemets principper.

C. Spørgsmålet om yderligere nedrustnings-skridt.

Resolution 2028 (XX)s krav om balance mellem kernevåben- og ikke-kernevåbenmagternes forpligtelser og ansvar gav anledning til kritik, i første række fra udviklingslandenes side, af aftaleudkastets bestemmelser om yderligere nedrustnings-skridt, der ikke ansås for tilstrækkelige. Den alvorligste mangel ved udkastet var ifølge disse lande, at det kun beskæftigede sig med den såkaldte horisontale spredning, medens det lod den vertikale (forøgelse af allerede eksisterende kernevåbenlagre) helt